

לוקוטי ופסקי הלכות "חוקי חיים"

ותלמד
"חוקי חיים"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

דיני חננוכה ב'

בקשה:

עקב המצב הנוכחי שאיננו נמצאים
בבתי מדרש כרגיל, נא לשלוח
לכמה שיותר אנשים כדי שיגיע
הלכות אלו לבתי בני ישראל,
לתועלת הציבור, וכך יש לכם יד
בהפצת תורה ובהלכות נחוצות

לקבל הגליון כל שבוע במייל:

Paskenshtibel@gmail.com

אפשר להוריד
גליונות קודמים

[Archives - ארכיון](#)

לתרומות

ליקוטי ופסקי הלכות "חוקי היום"

ותלמודם
"תקופת היום"
לעשות רצונך
בלבב שלם

שע"י "חדר הוראה"

שכונת מנחת יצחק פעיה"ק ירושלים תובב"א - בראשות הרב חיים אהרן בלייער שליט"א

204

פרשת וישב, חנוכה תשפ"א

דיני חנוכה ב'

נא לא לעיין בגליון
בשעת התפילה
וקריאת התורה

שמן זית ופתילות

שמן זית

- א. כל השמנים והפתילות כשרים לנר חנוכה (ש"ע תרע"ג ס"א) ומיהו שמן זית מצוה מן המובחר (רמ"א שם), והטעם מבואר בפוסקים משום שאורו דולק יפה וצלול, ועוד טעם מבואר שבו נעשה הנס (מהר"ם מהר"ל והרוקח).
- ב. אם יש לו נרות של שעווה ושאר מיני שמן כגון שמן קנולה או סויה ולא שמן זית, עדיין עדיף להדליק בשאר מיני שמן שהרי בשמן נעשה הנס ודומה עכ"פ במקצת (מ"ב סק"ד).
- ג. לכתחילה לא ידליק מנורה באופן שחלק מהנרות משמן וחלקם משעווה (מ"ב ס"י תרע"ג סק"ב).
- ד. ריוח בין הנרות. יש שכתבו שגם במנורה כשכל הנרות בשורה ישרה צריך שיהיה ריווח אצבע (2 ס"מ) בין הפתילות, כמו שכתבו הפוסקים במנורה שהיא בצורה עגולה (כמבואר מ"ב תרע"א סק"ז) כדי שלא יהיה עליו שם מדורה (ערוך השלחן ס"י תע"ר ס"ג).

ראוי לאכילה - 'שמן זית למאור'

- ה. צידדו כמה פוסקים לומר שיש להדר ולהדליק בשמן זית שאינו מחומץ כ"כ וממילא ראוי לאכילה, כדי שיהיה דומה יותר לשמן שהיה בבית המקדש ושוב נעשה הנס, שהיה כשר למנחות ושהיה ראוי לאכילה (הגר"ש, פני חנוכה פ"ז עמ' קל"ח), ולאפוקי מה שמצוי היום בשוק 'שמן למאור'.
- ו. ות"ח אחד האריך לבאר בטוב טעם ודעת ע"פ המציאות שכל 'שמן זית' אפילו 'כבישה קרה' ואינו מבושל, המיוצר היום ע"י טחינה וטעינה מרובה לא היה כשר למנורה בביהמ"ק, שאע"פ שהשמן ראוי לאכילה וכשר למנחות אבל לא היה ברמה של זכות הטעון למנורה כדאי במנחות (דף פ"ז ע"א), ולכן צריכים לומר שכונות המהדרים בזה שס"ל הקרוב קרוב לשמן של ביהמ"ק עדיף על אף שאינו דומה לגמרי (הגר"מ קובר בקונטרס 'מנוחת קנקנים').
- ז. אמנם דעת רוב פוסקים ד'שמן זית למאור' כשר לכתחילה ובכל שמן זית יש בו זכר לנס שנעשה בביהמ"ק (הגר"מ קרליץ, חוט שני חנוכה עמ' ש"ט, ומו"ר בעל קנה בשם, היכל הוראה ח"א צ"א).
- ח. ויש לציין שיש בשוק מין 'שמן למאור' בזול שנעשה מתערובות רוב שמן זית ושאר מיני שמנים טבעיים, ועל אף שא"א לפסול אותו שהרי בכל מקום הולכים אחר הרוב וגם שאר שמנים כשרים להדלקה, מ"מ אינו שמן זית מאה אחוז, ולכן כדאי לבדוק ולוודא שהשמן הוא 'שמן זית למאור' הנעשה רק משמן זית.

פתילות מצופות בשעווה

- ט. יש מיני פתילות כעין מקלות קטנות שהם מצופים בשעווה וכן פתילי צף שהם מצופים בשעווה, י"א שכיון שהדלקה עושה מצוה הרי זה נחשב שמדליקים בשעווה על אף שאחר כמה שניות כבר יונק השלהבת מהשמן זית, ולכן מחמירים להבהה הפתיל לפני זמן ההדלקה כדי להמיס השעווה שעליו (נר לציון פ"ה ס"ג), או שאפשר לשפוך עליו שמן זית.
- י. ויש שסוברים דאפ"ה נחשב כמדליק בשמן זית שהרי השעווה שעל הפתיל עצמו אין בו כח להידלק לזמן הדלקה אלא על ידי השמן זית (הגר"ש, הליכות שלמה פט"ו ס"ו ושר"ת שבט הלוי ח"ח ס"י קנ"ו).
- יא. ולפי מה שצריכים בין כך להדליק ולאחוז השלהבת ליד הנר עד שהאור מחזיק ברוב הפתילה ועד שהשלהבת עולה מאליה (ביאה"ל תרע"ג ד"ה הדלקה), הרי עד זמן זה כבר נמס כל השעווה ואין שום פקפוק בזה.

שלא יהיה אבוקה

יב. יש סוגי פתילות שנעשים מהרבה סיבי פשתן כגון 'פתילות הפלא', באופן שהם אינם קלועים יחד, וצריכים להיזהר שלא יפרד ראש הפתילה לשני ראשים באופן שפונים לשני כיוונים (כעין הימנך דלולב) דאז אולי יחשב לאבוקה (עי' ש"ך י"ד סי' י"א סק"ב, ופמ"ג שם סק"ב ותבואת שור, ופמ"ג או"ח סי' רח"צ א"א סק"ד, ובסי' תל"ג א"א סק"ו).

הדלקה במוצש"ק

זמן ערבית

יג. יש אלו שמקדימים להתפלל ערבית במוצש"ק יותר מהרגיל כדי שיוכלו להדליק הכי קרוב לשקיעה או לצאת הכוכבים (הגר"א, מעשה רב אות רל"ז, וכך נהג הגר"ש סלנט) כדי לקיים ש"י הרמב"ם דלאחר חצי שעה מזמן הדלקה לא מברכים, ומ"מ ח"ו להדליק הנרות לפני שהוא ודאי לילה (ביאה"ל סי' רצ"ג ד"ה ג' כוכבים).

יד. ויש שתמהים על מנהג זה שהרי עוזבים את השבת שהוא דאורייתא כדי לקיים מצוה דרבנן (כ"ק מרן גאב"ד ירושלים), ולכן כל אחד יתפלל ערבית כמו שהוא רגיל, אם בצאה"כ או בזמן של ר"ת ואז להדליק מיד אח"כ (חזו"א, אשי ישראל עמ' תש"צ, שו"ת אג"מ ח"ד סי' ס"ב, הגר"ש וואנר, קובץ מבית לוי ח"א, וסוברים דלא נאמרו שיעורים אלו במוצש"ק (חי' חת"ס שבת, הגר"ח הלוי).

טו. כדי שיוכל להדליק מיד אחרי צאת השבת, יש להכין הנרות מערב שבת כמה שיוכל כדי שלא יתעכב בהכנתם, ובמוצש"ק מיד אחרי התפלה ימהר לביתו כדי להדליק.

הבדלה או הדלקה איזה קודם

טז. נחלקו הפוסקים אם להבדיל קודם או להדליק קודם, י"א שצריכים להבדיל קודם, ולברך ברכה אחרונה על היין (תשובה חנוכה עמ' כ' הערה כ"ה) ואח"כ להדליק המנורה משום שהבדלה תדיר (ט"ז תו"ט פ"ח ודה"ח).

יז. וי"א דקודם מדליקים ואח"כ מבדילים (ש"ע רמ"א מג"א א"ר גר"א ובית מאיר) והטעם שכל מה שנוכל לאחר לצאת מן השבת עדיף טפי (מ"ב סק"ב) וכל זמן שלא הבדיל עדיין יש ריח קדושת נשמת השבת (א"ר סק"א), ועוד טעם משום פירסומי ניסא עדיף.

יח. יש שאומרים שהיכא שמדליקים בחוץ לכו"ע צריכים קודם להדליק ואח"כ להבדיל שהרי הוא המצוה שפוגשים בו ראשון בחזרתו מבית הכנסת (מאורות נתן סי' ק"ה), עכ"פ באופן שבני הבית הכינו המנורה ושתהיה מוכנה להדלקה (וכך נהג הגר"ח זוננפלד).

יט. יש אומרים שבביהמ"ק מדליקים קודם ואח"כ מבדילים כסתימת השו"ע, ובבית מבדילים קודם ואח"כ מדליקים, ולמעשה, כל אופן שעושים יש על מה לסמוך.

כ. מדליקים נרות בביהמ"ק אחר קדיש תתקבל קודם 'עלינו' (מנהגי ורומיזא וכך נהוג עומא), וי"א שמדליקים לפני קדיש תתקבל כיון שהדלקת נרות בביהמ"ק טעון 'ציבור', ואחר תתקבל נסתלק כבר דין ציבור (הגר"ח הלוי, תשובות והנהגות ח"ב סי' של"ו).

מצוה גוררת מצוה

כא. יש שנוהגים להדליק השמש' להדלקת נרות חנוכה מן הנר שנדלק לנר הבדלה דכיון דנעשה מצות הבדלה ראוי שיעשה בו עוד מצוה (מנהגי פפד"מ, וכעין מה שמבואר במ"ב תרפ"א סק"א).

אלא לראותם בלבד

ליהנות מאורם

כב. אסור ליהנות מאור נרות חנוכה (ש"ע תרע"ג ס"א) ואפילו מהנרות שמוסיפים משום 'מהדרין מן המהדרין' אסור ליהנות מהם (מ"ב סק"ז) ואפילו נרות שנדלקו ע"י קטן אסור ליהנות מהם (ש"ת מנחת שלמה ח"ב סי' נ"ח אות מ"ב, ש"ת שבט הקהתי ח"ג סי' ר"ד).

כג. בדין זה נאמר כמה טעמים, א. כדי שיהא ניכר שהוא נר מצוה לפרסם הנס (ש"ת, ב. כיון שתקנוהו משום הנס שנעשה במנוחה, עשאוהו כמנוחה שאין משתמשים בה כלל (ר"ן, מ"ב סק"ח), ולטעמים אלו אסור רק בתשמיש קבוע (רא"ש שבת פ"ב סי' ו' הובא בבי").

כד. עוד טעם החכם שלא יהיו מצוות בזויות עליו (מ"ב סק"א), ולכן אסור לבדוק מעות או לספור אותן לאורה (ש"ע שם) ולטעם זה משמע אפילו אם בדרך עראי.

כה. מותר ללכת לאור נר חנוכה שלא יכשל בדברים העומדים בדרך, שזה לא מיקרי 'תשמיש בנרות' אלא ראייה, שהלא אינם מחויבים לעצום עיניהם (פ"ח בשם מהריק"ש הובא בש"ע סק"ג) ומבואר שהאיסור הוא רק כשעומד כנגדם בכוונה לקרות לאורם.

להתחמם מנרות חנוכה

כו. אסור להתחמם מנרות חנוכה דהיינו לישיב על ידם בכוונה להתחמם, אבל אם יושב שם סתם וממילא מרגיש החום ונהנה זה מותר (הגר"ש וואנר, פסקי שמועות חנוכה עמ' ק"ב).

נרות ריחנים

כז. אפשר להשיג נרות שעוה ריחנים שמפזרים ריח בסביבתם, ומותר להדליק עמם ולקיים מצות נר חנוכה לאלו שמדליקים בשעוה, ואע"פ שאין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד, מ"מ דבר שאינו מתכוין הוא, ואין עיקר כוונתו בהדלקתם אלא לקיום מצוה, ולכן אפילו אם אגב, הוא נהנה מהריח, מותר, אבל אם מתכוין ליהנות מהריח, אסור (בעל שבט הלוי, חנוכה פ"א הערה ח').

כח. ויש אומרים דאם מדליקים גם השמש מסוג נר ריחני בודאי מותר כמו שמתירים לגבי אור ע"י שמש (מ"ד בעל שבט הקהתי).

מי שנוסע בדרך

כט. הנוסע עם בני ביתו לנסיעה ארוכה באופן שהוא נוסע כל הלילה ואין מדליקים עבורו בביתו ואין לו מקום קבוע להדליק נרות חנוכה, הוא פטור מנר חנוכה שהרי אין לו בית.

ל. אמנם י"א דאם נוסע בספינה, מטוס או רכבת [train] והוא משלם ומקבל מקום קבוע, הרי זה נחשב לביתו (ש"ת מהרש"ם ח"ד סי' קמ"ו) ולכן עליו להדליק נרות שם (ערוך השלחן סי' תרע"ז ס"ה), ויש חולקים וסוברים עכ"פ במטוס ורכבת דאין זה נחשב לבית לענין הדלקת נ"ח וברכתו לבטלה (הגר"ש, שבות יצחק דיני נר שבת פ"ג אות ד'), וי"א דעכ"פ יכול להדליק בלא ברכה (הגר"ש, הלכות שלמה חנוכה פ"ג ס"ג).

לא. במטוס [plane]. בניסיעה במטוס, דן פוסק אחד בהאופנים שאפשר לו להדליק נר לזמן קצר, ואם האחראים שם יכבו אותו הרי הוא בדין כבתה אין זקוק לה (ש"ת בצל החכמה ח"ד סי' קכ"ז), אבל בימינו שבשום אופן לא נותנים להדליק אש במטוס הרי אי אפשר כלל להדליק נר במטוס.

לב. פנס [flashlight]. יש אומרים דבשעת הדחק או כשנמצאים במקום שא"א להדליק נרות כגון חולה בבית חולים, כיון שאי אפשר בענין אחר, מותר להדליק פנס עם מנורה מסוג הישנה [לא עם פלורסנט או לדים] העובד עם בטרייה [אבל לא של חשמל המחובר לתחנת כח, שאסור לרוב פוסקים] לשם חנוכה כשיכול להידלק לחצי שעוה, ובתנאי שניכר שהוא לשם חנוכה, ואפשר גם לברך עליו (הגר"ש, הלכות שלמה חנוכה פט"ו דבר הלכה אות ג'). הגר"ש קובץ תשובות ח"ג סי' ק"ג, הגר"ש קאהן גאב"ד מעלבורן.

לג. אבל אחרי אומרים שאי אפשר לברך על הדלקת אור פנס כי צריכים שמן ופתילות (הגר"ג קרליץ, פסקי שמועות חנוכה עמ' ק"ז) אם כי אפשר שזה עכ"פ זכר למצוה. ולמעשה, ספק ברכות להקל.

הדלקה עושה מצוה

לא להזיז המנורה

לד. צריכה המנורה להיות במקום הכשר להדלקה בשעת הדלקה, ולכן אם הדליקו למעלה מעשרים אמה ולקחה משם והניחה למטה מעשרים אמה לא יצא, דהדלקה עושה מצוה (רמ"א סי' תרע"א ס"ו).

לה. ואם הזיז המנורה ממקום למקום ושני המקומות הם למטה מעשרים אמה יצא (מ"ב סק"ל), ומ"מ לכתחילה לא יטלטלם אף במקומם תוך חצי שעוה של ההדלקה (פ"מ ומ"ב תרע"ה סק"ו), ומ"מ אם מזיזו מעט ממש באותו מקום מותר גם לכתחילה (חוט שני חנוכה עמ' ש"כ).

לו. ולאחר חצי שעוה אם רוצה להזיזו כדי לסגור דלת או חלון, או משום סכנה לילדים קטנים, מותר.

לז. אכן אם הדליק כגון בחלון ואח"כ טלטל והניח בחוץ בפתח ביתו או להיפך לא יצא, שאע"פ ששני המקומות כשרים להדלקה ושניהם למטה מעשרים אמה, מ"מ לא יצא משום שהרואה אומר לצורכו הדליק, ולכן חוזר ומדליק בברכה (ש"ת רע"א מהדו"ת סי' קכ"ה ד"ה וראיתי).

לח. ולכן אם הדליק בחוץ ומפני הגשם רוצה להכניס בפנים אסור לעשות כן (דברות משה שבת ח"א סי' כ' הערה כ' ד"ה והנה).

לט. שאלה. איך הדין באם הדליק נרות שעוה באופן שהשלהבת שממנה מודדים העשרים אמה (מקור חיים קיצור הלכות ס"ז) נמצא למעלה מעשרים אמה, ובתוך זמן הדלקה נתמעטו הנרות עד שהשלהבת ירד למטה מעשרים אמה.

מ. תשובה. לא יצא ידי חובתו שהרי הדלקה עושה מצוה, ובשעת הדלקה הייתה למעלה מעשרים אמה (משמעות שער הציון בשם הפמ"ג תרי"א סק"ג) ולכל היותר הרי הדלקה ע"י גרמה, ובגרמה אינם יוצאים י"ח בנרות חנוכה כשהדלקה משתוה כמה שניות (הגר"ש והגר"ח קנייבסקי, אור ישראל פ"ט סק"ד).

מא. שאלה. מי שהדליק בחלון הפונה לרה"ר, ואח"כ שם לב שהתריס [blind] היה סגור באופן שא"א לראותו מבחוץ, האם די בכך שירים התריס אח"כ, או צריך גם לחזור ולהדליק. תשובה. הסתפק בזה הגר"ג קרליץ ונוטה לומר דכיון דהדליק במקום הכשר להדלקה אפשר לקיים תנאי פרסומי ניסא לאחר מכן (חוט שני חנוכה עמ' שכ"א).

הדליק ולא היה בו שמן

מב. אם הדליק המנורה והיה בו שמן אלא שלא היה בו שיעור הדלקה של חצי שעוה, ואח"כ הוסיף בו שמן לא יצא הדלקה עושה מצוה (ש"ע תרעה ס"ב), וצריך לכבותה וליתן בה שמן כשיעור ולחזור ולהדליק, אבל בלא ברכה (מ"ב סק"ח).

מג. ואם הדליק הפתילה ושכח ולא היה בו שום שמן, אז אם הבקבוק של שמן היה לפניו בשעה שבירך א"צ לחזור ולברך (כף החיים סי' תרע"ו סק"א), אבל אם לא היה בפניו שום שמן, חוזר ומברך.

מד. שאלה. מי שהדליק נר שיש בו שיעור שמן אלא שלא ידלק כשיעור אלא א"כ יטה את השמן או יזיז את הפתילה האם צריך לחזור ולברך. תשובה. הסתפק בזה האשל אברהם ונשאר בצ"ע (אי"א בוטשאטט ס"ה), ולכן מוטב שיוסיף שמן שיאיר עוד חצי שיעור לאחר הטיית השמן או הפתילה.

מה. שאלה. מי שהדליק הפתילה שהיתה בתוך צינור שמחזיקו במקומו, ואחרי שלש דקות נכבה הנר בגלל שהפתילה לא היתה בולטת מספיק, האם צריך שוב להדליק, תשובה. צריך להדליק שוב, ואינו נפטר מדין כבתה אין זקוק לה' מאחר שלא היה ראוי כלל להידלק לחצי שעוה (מ"ב סק"ח תרע"ג סק"ה), וגם מברך עליו (ערוך השלחן ס"ז, ח"י אדם כלל קנ"ד שמת אדם אות ב'). והיכא שהדליק במקום שיש רוח מצויה ונכבה הנר צריך שוב להדליק ולגבי הברכה נחלקו הפוסקים (באר היטב תרע"ג סק"א), והמ"ב מוכריע שאינו מברך (מ"ב שם) דשמא לא היה ברור שיכבה (שער הציון סק"ל).

כבתה אין זקוק לה

מז. אם כבתה קודם שעבר זמנה באופן שהיה יכול להידלק לזמן שיעור הדלקה, אינו זקוק לה משום שהדלקה עושה מצוה וכבר קיים המצוה וא"צ שוב להדליקה (ש"ע תרע"ג ס"ב), ומ"מ ראוי להחמיר לחזור ולהדליקה (מ"ב סק"ז).

מח. אמנם נחלקו הפוסקים אם בכל זאת צריך להדליק שוב מפני החשד, י"א שאינו צריך לחזור ולהדליק מפני החשד שהרואה מנורה מכובה יחשוב שעדיין לא הדליקם (ש"ת שואל ומשיב מהדו"ת כ"ב סי' ע"א ד"ה ומה שהקשה), ועוד טעם נאמר שלא תיקנו משום חשד אלא בזמן שבא לקיים את מעשה הדלקה, אבל אם בשעה שקיים המצוה לא היה חשש חשוד, ואח"כ נתחדש בו חשד, לא חייבוהו חז"ל להדליק מפני החשד (הגר"ש, הלכות שלמה חנוכה פ"ג דבר הלכה י"ח).

מט. וי"א שאכן צריך לחזור ולהדליק עכ"פ משום חשד (בית הלוי פ' מקץ חנוכה ד"ה שם כבתה זקוק לה).

כבתה בערב שבת

נ. אפילו אם כבתה בערב שבת קודם קבלת שבת אין זקוק לה (ש"ע תרע"ג ס"ב) מאחר שכבר התחיל המצוה בהכשר (מ"ב סק"ז), אמנם יש אחרונים שפוסקים שכל זמן שהוא עדיין לפני קבלת שבת מחויב לחזור ולהדליק, אבל בלי ברכה, וכך ראוי לעשות (מ"ב שם).

נא. אם הוא כבר קיבל בעצמו שבת ואח"כ כבה ויש עדיין זמן היתר, מותר לומר לחבירו שלא קיבל עליו שבת להדליקו (פ"מ הובא במ"ב סק"ז).

נתרם ע"י הרב ר' יהושע שמואל בלייער ורעייתו שלימ"א, לע"פ חמיו שמסר נפשו להדליק ולהלויב לבבות ישראל ולשמור על קדושת ישראל ע"י בירורי יוחסי ישראל בבית דין דלונדון הרב ר' יהושע העשיל ב"ר יוסף יהודה זאנענשיין זצ"ל - רב בית הכנסת מאמענהיים לונדון יצ"ו נפטר אור לה' דחנוכה כ"ט כסלו תשמ"ז יום הסתלקות רבו האדמו"ר מהוסיאטין זצ"ל שנת תש"ט

הגליון נתרם לרגל השמחה השדויה במעון של אחי הרב יוסף דע יונג שלימ"א אברך ומרביץ תורה בישיבת מיר, בע"מ יד יוסף לרגל בר מצוות בנו מתתיהו ולזקנו ר' צבי דע יונג אנאמורפערן-ירושלים אחיך שמואל דוד - מאנשטער

גליון זה נתרם לע"פ זקנתנו מרת רייזל אשת ר' משה בלייער כ"ח כסלו תר"י - פאם

גליון זה נתרם לרגל הוצאות הגליון 200 ברוב חוקרה למערכת המוניציאלי לאור הגליון הנפלא ולפארזון המערכת הרב ר' יהושע שמואל בלייער שלימ"א פטרום כולל גלאנמא לונדון מתפללי ביהמ"ד אור פני יהושע' גלאנטא ירושלים